

CZU 340.13

CONDIȚIILE DE VALIDARE A RAPORTULUI DE EXPERTIZĂ JUDICIARĂ

Artiom PILAT,

lector universitar al Catedrei „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, doctorand

REZUMAT

Clarificarea tuturor circumstanțelor în cadrul unui proces penal în marea măsură depinde de soluționarea împrejurărilor de fapt privind cauza penală, activitatea care se caracterizează printr-un grad sporit de dificultate, necesitând aplicarea unor cunoștințe speciale din diferite domenii.

Raportul de expertiză, ca mijloc de probă, este o totalitate de date de fapt stabilite în urma cercetării obiectelor materiale și de date administrate într-o cauză penală, cercetare efectuată de către un expert.

La rândul său, expertiza constituie o acțiune de cercetare efectuată de un expert în scopul soluționării unor chestiuni puse în fața acestuia de către organul de urmărire penală sau instanța de judecată, în urma cărora se întocmește un raport de expertiză judiciară în care expertul indică concluziile la care acesta a ajuns în urma efectuării cercetării.

Cuvinte-cheie: raport de expertiză judiciară, expert judiciar, instituție de expertiză, laborator de expertiză, rezultate, metode, echipament, concluzii, autorizare.

CONDITIONS FOR VALIDATION OF THE EXPERT REPORT JUDICIAL

Artiom PILAT,

lecturer at the „Criminal and Criminal Procedure” Chair of the „Ștefan cel Mare” Academy of the Republic of Moldova, PhD student

SUMMARY

Clarification of all the circumstances in a criminal trial depends to a large extent on the settlement of the factual circumstances regarding the criminal case, the activity which is characterized by a greater degree of difficulty, requiring application of special knowledge from different fields.

The expert report, as evidence, is a totality of factual data established by the investigation of material objects and data managed in a criminal case, research carried out by an expert.

In turn, the expertise is a research activity carried out by an expert in order to resolve a matter raised before him by the criminal investigative body or a court of law, following which an expert report is drawn up in which the expert indicates the conclusions he has made achieved by the research.

Keywords: report of judicial expertise, judicial expert, expert institution, expertise laboratory, results, methods, equipment, conclusions, authorization.

Introducere. Realizarea justiției penale în cazul săvârșirii unor fapte penale este posibilă în urma înlăturării unei activități din partea statului, care nu poate fi arbitrară, ci, dimpotrivă, chibzuită și amplu reglementată prin dispozițiile legii [6, p. 26]. Însă, există situații când pentru soluționarea unei cauze sunt necesare cunoștințe speciale într-un anumit domeniu.

Metode aplicate și materiale utilizate

În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul articol științific au fost utilizate: metoda logică și metoda comparativă.

În procesul elaborării articolu-

lui științific, au fost consultate următoarele materiale: Cod de procedură penală al Republicii Moldova, Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, precum și lucrările științifice ale autorilor Ig. Dolea, D. Roman, I. Sedlețchi, V. Orîndaș, I. Odagiu, K.F. Guțenko, L.V. Golovko, B.A. Filimonov etc.

Rezultate obținute și discuții

În scopul asigurării unei juste și obiective soluționări a cauzei penale, legea procesual penală admite ca în anumite situații, când sunt necesare cunoștințe speciale, să apeleze la experți în domeniu care ar avea sarcina de a soluționa unele

chestiuni importante pentru justa soluționare a cauzei.

În prevederile art. 93 CPP al RM, legiuitorul autohton redă definiția probelor, care sunt elemente de fapt dobândite în modul stabilit de prezentul cod și care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei [2].

În alineatul 2 al aceluiași articol, în prevederile cărui este inclus și raportul de expertiză, legiuitorul a indicat mijloacele de probă.

Autorii Ig. Dolea, D. Roman, I.

Sedlețchi menționează că raportul de expertiză, ca mijloc de probă, este o totalitate de date de fapt stabilite în urma cercetării obiectelor materiale și de date administrate într-o cauză penală, cercetare efectuată de către expert [3, p. 303].

Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar definește expertiza judiciară ca o activitate de cercetare științifico-practică, efectuată în cadrul procesului civil, penal sau contravențional (denumit în continuare proces judiciar) în scopul aflării adevărului prin efectuarea unor cercetări metodice cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar [5].

În urma efectuării expertizei judiciare, expertul judiciar își expune cercetările și concluziile în raport de expertiză judiciară.

Formularea concluziilor de către expertul judiciar este etapa finală a efectuării expertizei judiciare. În procesul respectiv, după cum menționează autorul T.V. Averianova, expertul judiciar folosește un complex de metode care contribuie la examinarea totală a corpurilor delictate prezentate spre examinare, acumularea informațiilor precum și formularea preconcluziilor în partea descriptivă a raportului de expertiză judiciară, care la finalizarea cercetării efectuate de către expertul judiciar contribuie la formularea concluziilor raportului de expertiză [1, p. 16].

Particularitățile concluziilor la care a ajuns expertul și care sunt reflectate în raportul de expertiză judiciară, spre deosebire de alte mijloace de probă, se caracterizează prin însăși natura de obținere, analiza științifică și ordinea procedurală specială [8, p. 19].

Având în vedere specificul ra-

portului de expertiză judiciară, care este întocmit de către un expert, care întrunește condițiile prevăzute de Lege cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, în literatura juridică s-a înaintat opinia precum că expertul ar face o „judecată științifică”. În opinia dată raportul de expertiză judiciară are a valoare probatorie mai mare decât celelalte mijloace de probă. În practică se întâlnesc cazurile când raportul de expertiză judiciară influențează asupra convingerii intime a subiecților, care apreciază că proba determină soarta cauzei penale [3, p. 303].

„Judecata științifică” este negată de cea mai mare parte a reprezentanților doctrinei, care consideră că asemenea opinii sunt străine gândirii juridice contemporane și vin în contradicție cu dispozițiile legii care nu permit ca probele să aibă puterea dinaintea stabilită [9, p. 16].

Întrebările referitoare la concluziile expertizei judiciare precum și rolul acestora în probatoriu este destul de detaliat examinat de către mai mulți specialiști în domeniu cum ar fi: A. I. Vinberg, Iu. C. Orlov, A. R. Șleahov etc.

Este de menționat faptul că sunt situații când expertul judiciar este în drept să refuze efectuarea expertizei judiciare, cum ar fi:

- a fost încălcată procedura de dispunere a expertizei judiciare;
- întrebările prezentate spre soluționare depășesc competența sa ori se constată că realizările științei și tehnicii nu permit soluționarea lor;
- materialele prezentate pentru efectuarea expertizei sunt insuficiente;
- expertul judiciar nu dispune de condiții, metode și proceduri aprobate, nici de mijloacele tehnice necesare pentru efectuarea cercetărilor;
- există un pericol pentru viața sau sănătatea expertului judiciar, care depășește limitele riscului profesional;

- nu este asigurat accesul liber la obiectul expertizei sau nu există condițiile necesare pentru efectuarea expertizei;

- nu a fost achitată taxa pentru serviciile de efectuare a expertizei [5].

Însă, pentru valabilitatea raportului de expertiză judiciară legislația stabilește anumite cerințe. Aceste condiții sunt reglementate atât în prevederile art. 151 CPP al RM, cât și în Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Menționăm că codul de procedură penală prevede anumite condiții generale, pe când legea stabilește anumite condiții speciale.

Deci, art. 36 al Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, ca prima cerință prevede: laboratorul în care a fost efectuată expertiza judiciară este autorizat și actul de autorizare este valabil. Dar cerința respectivă va intra în vigoare în decurs de 5 ani din momentul publicării legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Conform dicționarului explicativ al limbii române prin cuvântul „autorizat” se înțelege: împuternicit să facă, să spună ceva, document care dovedește o împuternicire [4]. Astfel, din explicațiile respective rezultă că prin cuvântul „autorizat” se subînțelege un document care confirmă anumite împuterniciri sau să întreprindă anumite acțiuni.

În această ordine de idei menționăm că pentru a autoriza un laborator de expertiză judiciară este necesar de a fi întrunite anumite condiții și standarde. Laboratoare de expertiză judiciară din Republica Moldova urmau să fie acreditate conform ISO/CEI 17025:2006 în care sunt specificate cerințe generale pentru competența laboratoarelor de încercări și etalonări, care este identic standardului european ISO/IEC 17025:2006. Acest standard internațional specifică cerințe generale pentru competența de a efectua încercări și/sau etalonări,

inclusiv eșantionare. Standardul se referă la încercări și etalonări efectuate prin utilizare de metode standardizate, metode nestandardizate și metode dezvoltate în laborator.

Acest standard internațional este aplicabil tuturor organizațiilor care efectuează încercări și/sau etalonări.

În urma realizării condițiilor indicate în ISO/CEI 17025:2006 laboratorului de expertiză va fi eliberat certificatul de acreditare, prin care este confirmat faptul că laboratorul respectiv întrunește condiții necesare și este în drept să efectueze încercări sau etalonări.

O altă condiție de bază pentru ca un raport de expertiză judiciară să fie valabil este ca: cercetările să fie efectuate pentru specialitatea de expertiză judiciară pentru care laboratorul este autorizat. Această condiție impune ca laboratorul de expertiză judiciară să fie acreditat pentru efectuarea unui anumit gen de expertiză judiciară. De exemplu, laboratorul este acreditat pentru efectuarea expertizei traseologice. Totodată, menționăm că nu trebuie de confundat instituția de expertiză cu laborator de expertiză judiciară, în cadrul unei instituției de expertiză judiciară pot activa mai multe laboratoare de expertiză judiciară și pot fi acreditate doar unele laboratoare în cadrul instituției respective.

La fel, Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar stabilește că pentru validarea raportului de expertiză, expertiza judiciară trebuie să fie efectuată prin metode și proceduri aprobate. Standardul ISO/CEI 17025:2006 prevede că laboratorul trebuie să folosească metode și proceduri adecvate pentru toate încercările sau etalonări din domeniul său.

În cadrul efectuării expertizei trebuie să fie folosite metodele publicate în standarde naționale sau internaționale. Laboratorul trebuie să se asigure că utilizează ultima ediție în vigoare a standardului. În cazul în care în cadrul laboratoru-

lui a fost dezvoltată o altă metodă, aceasta urmează să fie standardizată și urmează să fie demonstrat că în cazul folosirii acestei metode rezultatele sunt identice ca și în cazul folosirii metodelor standardizate. Validarea metodei urmează să fie atât cuprinzătoare, cât este necesar pentru a îndeplini necesitățile în aplicație sau domeniul de aplicare. Introducerea metodelor de încercare și etalonare dezvoltate de laborator, pentru uzul propriu, trebuie să fie o activitate planificată și repartizată unui personal calificat și dotat cu resurse adecvate.

O condiție asemănătoare celei anterioare este ca expertiza să fie efectuată cu aparataj standardizat, în cazul expertizelor judiciare efectuate cu utilizarea aparatajului, mijloacelor tehnice sau a altui utilaj. La fel, această condiție este impusă de standardul ISO/CEI 17025:2006. Astfel, laboratorul trebuie să fie dotat cu toate echipamentele de eșantionare, măsurare și încercare necesare pentru efectuarea corectă a încercărilor. În situații în care este neapărat de utilizat echipamente în afara controlului său permanent, este necesar de a fi asigurată cerințele standardului internațional. Înainte de a fi puse în funcțiune echipamentele, acestea urmează să fie verificate dacă îndeplinesc cerințele din specificațiile laboratorului și dacă întrunesc condițiile standardelor internaționale, însă ele urmează să fie verificate înainte de a fi utilizate.

Echipamentele, care au fost supuse la suprasarcini sau manipulări greșite, care dau rezultate suspecte sau despre care s-a dovedit în alt mod că sunt defecte sau că ies din limitele specificate, urmează să fie scoase din funcțiune.

Echipamentele trebuie să fie deservite de personal autorizat. Instrucțiunile actualizate de utilizare și întreținere a echipamentului trebuie să fie la îndemână pentru a fi folosite de personalul care activează în laborator.

Prevederea respectivă va intra în vigoare în termen de un an de la publicarea prezentei legi cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar [5].

Dacă primele condiții se referă doar la autorizarea laboratorului, legiuitorul la fel a impus și o condiție față de persoana care efectuează expertiza judiciară.

Deci, pentru validarea raportului de expertiză judiciară este necesar ca expertiza să fie efectuată de un expert judiciar inclus în Registrul de stat al experților judiciari sau de către o persoană recunoscută în calitate de expert judiciar în procesul respectiv de către ordonatorul expertizei.

Pentru ca persoana să fie inclusă în Registrul de stat al experților judiciari, este necesar să fie întrunite anumite condiții specificate de Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Astfel, în prevederile art. 40 al Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, legiuitorul stabilește condițiile care urmează să fie întrunite de către o persoană pentru a obține calitatea de expert judiciar.

În cazul în care persoana întrunește condițiile prevăzute la art. 40 al Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, aceasta urmează să efectueze un stagiu profesional timp de 3 luni în specialitatea în care dorește să obțină calitatea de expert judiciar, la una din instituțiile publice de expertiză judiciară sau într-un birou de expertiză judiciară. În timpul stagiului profesional, persoana va avea calitatea de expert stagiar. Conducător al stagiului profesional este de regulă un expert judiciar cu gradul de calificare de categoria I sau de categorie superioară în specialitatea în care se efectuează stagiul. Stagiul profesional se efectuează pe o perioadă de 3 luni.

Calitatea de expert judiciar se dobândește de către persoana care a promovat examenul de calificare,

susținut în fața Comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari, format de Ministerul Justiției. Statutul de expert judiciar este confirmat prin licență, eliberată în temeiul Hotărârii Comisiei de calificare și evaluare privind rezultatele examenului de calificare, prin ordinul ministrului justiției. Datele cu privire la licențele eliberate se includ în Registrul de stat al experților judiciari în termen de 10 zile de la eliberarea acestora.

Condițiile respective de validare a raportului de expertiză judiciară sunt prevăzute în Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, totodată menționăm că legislația mai prevede anumite condiții referitoare de forma și conținutul raportului de expertiză judiciară.

Raportul de expertiză se întocmește în forma scrisă pe file albe de format A4, dactilografiat, în limba română și este structurat în trei părți:

- partea introductivă;
- partea descriptivă;
- concluziile [5].

În fiecare parte a raportului de expertiză este indicată anumită informație referitoare la instituția expertizei, genul expertizei, data și locul întocmirii etc. Aceste prevederi sunt reglementate de art. 37 al Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

În scopul asigurării clarității raportului de expertiză judiciară, urmează să fie respectate unele condiții ce se referă la stil și conținut. Deci, raportul de expertiză judiciară trebuie să fie clar și concis, fără formulări sau termeni echivoci (se impune o terminologie de specialitate) [7, p. 119].

La fel, menționăm că raportul de expertiză trebuie să fie logic, astfel toate faptele și fenomenele identificate în procesul cercetării trebuie să se găsească în legătură și interdependență, adică să rezulte una din alta.

După finalizarea cercetării și

întocmirea raportului de expertiză judiciară acesta urmează să fie semnat de către experți sau în cazul expertizei, de către comisia ce conține mai mulți experți. În afară de semnătura expertului sau a comisiei urmează să fie aplicată ștampila pe fiecare pagină a raportului și a anexelor acestuia. Locurile nescrise urmează a fi barate, astfel încât să nu se poată face adăugări.

Concluzii

Așadar, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 68 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, procedura de efectuare a expertizei judiciare a suferit multiple modificări. De asemenea, și raportul de expertiză judiciară urmează să corespundă prevederilor respectivei legi și standardului ISO/CEI 17025:2006 pentru a fi autorizat laboratorul de expertiză judiciară.

Cerințele înaintate față de raportul de expertiză judiciară au fost analizate în prezentul articol, și în cazul necorespunderii raportului de expertiză cu prevederile Legii 68 cu privire la expertiză judiciară și statutul expertului judiciar, acesta nu va avea valoarea probantă.

Referințe bibliografice

1. Cod de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 248-241 din 05.11.2013.
2. Dolea I., Roman D., Sedlețchi I. ș.a. Drept procesual penal. Chișinău: Editura Cartier, 2005. 960 p.
3. <http://www.dex.ro/autoriza%C8%9Bie> (vizitat la 29.11.2017).
4. Legea Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr. 68 din 14.04.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 157-162/316 din 10.06.2016.
5. Neagu I. Tratat de drept procesual penal. Partea generală. București: Editura Global Lex, 2004. 420 p.
6. Odagiu I., Luchin L. Experti-

ze judiciare. Ghid practic. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2014. 132 p.

7. Volonciu N. Tratat de procedură penală. Partea generală. Vol. I. București: Editura Paideia, 1993. 560 p.

8. Аверьянова Т. Интеграция и дифференциация научных знаний как источники и основы новых методов судебной экспертизы. Москва: Академия МВД России, 1994. 243 с.

9. Притузова Р. Заключение эксперта как доказательство в уголовном процессе. Москва, 1959. 280 с.

INFORMAȚIA DESPRE AUTOR

Artiom PILAT,
lector universitar al Catedrei
„Procedură penală și
Criminalistică” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI al
Republicii Moldova, doctorand
E-mail: artiom92@yandex.ru
tel. 079598848

INFORMATION ABOUT AUTHOR

Artiom PILAT,
lecturer at the „Criminal and
Criminal Procedure” Chair of the
„Ștefan cel Mare” Academy of the
Republic of Moldova, PhD student
E-mail: artiom92@yandex.ru
tel. 079598848